

UTJECAJ ČLANSTVA U WTO-U NA ODRŽIVI RAZVOJ U REPUBLICI HRVATSKOJ

Ivezić, Milica

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:145:404507>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Diplomski studij *Logistički menadžment*

Milica Ivezić

**UTJECAJ ČLANSTVA U WTO-U NA ODRŽIVI RAZVOJ U
REPUBLICI HRVATSKOJ**

Diplomski rad

Osijek, lipanj 2022.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Ekonomski fakultet u Osijeku
Diplomski studij *Logistički menadžment*

Milica Ivezić

**UTJECAJ ČLANSTVA U WTO-U NA ODRŽIVI RAZVOJ U
REPUBLICI HRVATSKOJ**

Diplomski rad

Kolegij: Pravedna trgovina i održivost

JMBAG: 0010113095

e-mail: milicaivezic@yahoo.com

Mentor: izv.prof.dr.sc. Dražen Čučić

Osijek, lipanj 2022.

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Economics in Osijek
Graduate Study *Logistics management*

Milica Ivezić

**THE IMPACT OF WTO MEMBERSHIP ON SUSTAINABLE
DEVELOPMENT IN THE REPUBLIC OF CROATIA**

Graduate paper

Osijek, lipanj 2022.

IZJAVA
O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI,
PRAVU PRIJENOSA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA,
SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA
I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je završni (navesti vrstu rada: završni / diplomski / specijalistički / doktorski) rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska*.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).
4. izjavljujem da sam autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: Milica Ivezić

JMBAG: 0010113095

OIB: 53283886530

e-mail za kontakt: milicaivezic@yahoo.com

Naziv studija Diplomski sveučilišni studij Poslovna ekonomija, smjer Logistički menadžment

Naslov rada: Utjecaj članstva u WTO-u na održivi razvoj u Republici Hrvatskoj

Mentor završnog rada: izv.prof.dr.sc. Dražen Čučić

U Osijeku, 17. lipnja 2022. godine

Potpis _____

Milica Ivezić

Utjecaj članstva u WTO-u na održivi razvoj u Republici Hrvatskoj

SAŽETAK

Nastanak stvaranja WTO-a je bio složen proces tako je kasnije i pristup u istu Republici Hrvatskoj bio otežan i dugotrajan. Svjetska trgovinska organizacija osnovana je 1995. godine kao temeljna organizacija trgovinsko pravne politike u cijelom svijetu. Kako je svjetska ekonomija postala tranzitnija, globalnija, tržište integralnije i slobodnije tako i najveći dio utjecaja se odnosi na trgovinsku razmjenu između zemalja. Glavna značajka globalizacije je tehnološki razvoj koji omogućuje prostorno i vremensko smanjivanje svijeta. Sastavni dio priče je i Republika Hrvatska koja postaje 140. članica Svjetske trgovinske organizacije 30. studenog 2000. godine. Samim time Hrvatska dobiva mogućnost jačeg i konkurentnijeg trgovinskog utjecaja te dolazi i do gospodarskog razvitka.

Svjetska komisija za okoliš i razvoj 1987. godine prvi je put definirala održivi razvoj. I dok su se definicije mijenjale bit je ostala ista. Naglasak održivog razvoja je na društvu, okolišu i gospodarstvu. Jedna od temeljnih zadaća WTO-a je poštivati i promicati norme za zaštitu čovjekova okoliša. Preduvjeti ostvarenja ciljeva su održivi razvitak i zaštita okoliša te stalna i pojačana briga za nerazvijene članice. Kroz članstvo Republike Hrvatske koje prikazuje stanje države vidljiv je održivi razvoj koji je ujedno i jedan od zadataka WTO-a pa tako i Hrvatske koja kao zemlja članica je sastavni dio najveće svjetske organizacije.

Iako su ciljevi i zadatci Svjetska trgovinska organizacije dobro zamišljeni nerazvijene zemlje članice nisu zadavljene organizacijom zbog puno zahtjeva koje je teško zadovoljiti i ispuniti. WTO je pokazuje veliku pristranost i pogodovanje razvijenijim zemljama. Pandemija COVID 19 je samo dodatno otežala trgovinu jer su nastali poremećaji u lancu opskrbe, kašnjenja isporuke, poskupljenja te inflacija.

Ključne riječi: Svjetska trgovinska organizacija, Hrvatska, globalizacija, održivi razvoj

The impact of WTO membership on sustainable development in the Republic of Croatia

ABSTRACT

The emergence of the WTO was a complex process, so later access to the same Republic of Croatia was difficult and time-consuming. The World Trade Organization was founded in 1995 as a fundamental organization of trade and legal policy worldwide. As the world economy has become more transit, global, market integrated and free, so much of the impact relates to trade between countries. The main feature of globalization is technological development that enables the spatial and temporal reduction of the world. An integral part of the story is the Republic of Croatia, which became the 140th member of the World Trade Organization on November 30, 2000. This gives Croatia the opportunity for stronger and more competitive trade influence and economic development.

In 1987, the World Commission on Environment and Development first defined sustainable development. And as the definitions changed the essence remained the same. The emphasis of sustainable development is on society, the environment, and the economy. One of the fundamental tasks of the WTO is to respect and promote norms for the protection of the human environment. Prerequisites for achieving the goals are sustainable development and environmental protection, as well as constant and increased care for underdeveloped members. Sustainable development is visible through the membership of the Republic of Croatia, which shows the state of the country and is also one of the tasks of the WTO, as well as Croatia, which as a member state is an integral part of the world's largest organization.

Although the goals and tasks of the World Trade Organization are well thought out, underdeveloped member states are not overwhelmed by the organization due to many requirements that are difficult to meet and fulfil. The WTO is showing great bias and favouring more developed countries. The COVID 19 pandemic has made trade even more difficult as supply chain disruptions, delivery delays, price hikes and inflation have occurred.

Keywords: World Trade Organization, Croatia, globalization, sustainable development

SADRŽAJ

1. Uvod.....	1
2. Metodologija rada.....	2
3. World Trade Organization	3
3.1. Nastanak.....	4
3.2. Struktura.....	7
3.3. Ciljevi i zadaci.....	10
3.4. Multilateralni sporazumi WTO-a.....	12
3.4.1. GATT 1994.....	12
3.4.2. GATS.....	13
3.4.3. TRIPS	13
3.5. Problemi	14
3.6 Green room.....	16
4. Hrvatska kao članica WTO.....	17
4.1. Proces ulaska Republike Hrvatske u WTO.....	17
4.2. Uloga WTO-a u RH	19
4.3. Prednosti i nedostaci.....	20
4.4. Statistički podaci RH pri WTO	22
4.5. Održivi razvoj.....	30
5. Rasprava	32
6. Zaključak	34
Literatura.....	34
Popis slika	37
Popis tablica.....	37

1. Uvod

Diplomski rad bavi se utjecajem članstva Svjetske trgovinske organizacije (World Trade Organization – WTO) na održivi razvoj Republike Hrvatske. WTO je organizacija čija je glavna uloga održavanje međunarodne trgovine, čiju ćemo analizu u usporedbi s djelovanjem Republike Hrvatske obraditi kroz sadržaj od šest poglavlja u ovom radu.

Republika Hrvatska se prostire na 56.594 km² površine te po zadnjem popisu stanovništava iz 2021. godine ima 3.888.529, 00 stanovnika. Dakle radi se o vrlo maloj državi oskudnih resursa koja ovisi o drugim zemljama odnosno trgovini. Vanjska trgovina predstavlja razmjenjivanje raznih vrsta dobara i/ili usluga između određenih zemalja za koje je vrlo bitno uspostaviti određenu vrstu zaštite kako se ne bi štetilo proizvodnji i gospodarstvu određene države.

WTO je imala dugotrajan i naporan proces nastanka. Premda je osnivanje WTO-a u počecima djelovalo nemogućim, najprije je osnovan GATT (Opći sporazum o carinama i cijenama) kroz koji su se razvijale sve bitne odrednice svjetske trgovinske razmjene. Naposljetku, ostvarivši bitne odrednice trgovine i trgovinske razmjene, 1995. nastaje Svjetska trgovinska organizacija.

Trgovinu, odnosno tržište su obilježili pojmovi globalizacija i liberalizacija. I dok je globalizacija pretvorila svijet u globalno selo, liberalizacija je uklonila ograničenja i restrikcije te je postavila izazov da se provodi na način koji promiče održivi razvoj. Partnerstvo i suradnja ključni su čimbenici za postizanje ciljeva održivog razvoja.

U prvom djelu ovog rada detaljno je opisan nastanak WTO-a, njegovo djelovanje kroz povijest i danas, struktura i temeljni ciljevi i zadaci. Objasnjeni su i glavni i najbitniji multilateralni sporazumi koji čine temelj osnivanja WTO-a. Osim toga, navedeni su i potencijalni problemi koji koče Svjetsku trgovinsku organizaciju u potpuno savršenom djelovanju. U drugom dijelu ovog rada objašnjen je utjecaj Republike Hrvatske unutar WTO-a. Republika Hrvatska službeno je članica Svjetske trgovinske organizacije od 30. studenog 2000. godine kao 139 zemlja članica. Konkretno, navodi se proces pristupanja RH, uloga djelovanja, glavne prednosti i nedostaci članstva RH pri WTO - u i uspoređuju se statistički podaci djelovanja RH od pristupanja u WTO.

2. Metodologija rada

Pri izradi rada korišteni su brojni izvori podataka koji su prikupljeni iz stručne literature koja se odnosi na međunarodno i globalno poslovanje, korišteni su podaci sa službene stranice Svjetske trgovinske organizacije te podaci iz stručnih članaka s portala hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa - Hrčak. Za statističke podatke korišteni su izvori podataka sa internetske stranice World Trade Organization - Stats.

Predmet istraživanja ovog rada jest utjecaj članstva Republike Hrvatske u WTO na održivi razvoj. Konkretno, najprije su definirani i detaljno analizirani pojmovi koji se odnose na utjecaj svjetske trgovine i globalizacije na održivi razvoj te je navedeno povezano s trgovinsko-pravnim odnosima Republike Hrvatske.

Istraživanje se obavlja prostorno – na teritoriju Republike Hrvatske i na teritoriju svjetske trgovine odnosno ostalih članica Svjetske trgovinske razmjene, te vremenski – u razdoblju od početaka postanka GATT-a, 1946. godine pa sve do danas.

U uvodu su navedeni tema i struktura rada. U metodologiji su objašnjene metode koje su korištene tokom pisanja rada. U trećem dijelu, pod nazivom “ World Trade Organization ” u okviru šest potpoglavlja opisuju se nastanak, struktura, ciljevi i zadatci, multilateralni sporazumi WTO-a, problemi i Green room. U četvrtom poglavlju, pod nazivom “Hrvatska kao članica WTO-a“, koje se sastoji od pet potpoglavlja, opisuje se proces ulaska Republike Hrvatske u WTO, uloga WTO-a u Hrvatskoj, prednosti i nedostaci, statistički podatci RH pri WTO-u te održivi razvoj. Predzadnje i zadnje poglavlje odnosno „Rasprava“ i“ Zaključak“ sumirane su završne misli do kojih se došlo tijekom pisanja ovog rada.

U radu su primijenjene temeljne metode istraživanja poput metode analize, deskripcije, sinteze i statistike. Metoda analize predstavlja jednostavan prikaz složenih elemenata, a konkretno se odnosi na pojednostavljen prikaz nastanka Svjetske trgovinske organizacije, kao i postupka članstva Republike Hrvatske u istoj. Metoda sinteze odnosi se na pojednostavljeno obrazloženje čimbenika i elemenata opisanih u metodi analize. Metodom deskripcije opisano je djelovanje

WTO-a uopće, njegovo povezivanje s održivim razvojem i djelovanje WTO-a u Republici Hrvatskoj. Metodom statistike analiziraju se i uspoređuju tablični podaci prikazani u svakoj tablici posebno te se pojednostavljaju odnosi navedenih podataka.

3. World Trade Organization

Svjetska trgovinska organizacija (u nastavku World Trade Organization, WTO) temelj je trgovinsko pravnog okvira koji se odnosi na područja carine te uvoza i izvoza roba, usluga ili intelektualnog vlasništva (Bilas, 2011.).

Sjedište joj u Ženevi, Švicarska. Broji 164 člana koji predstavljaju 98 % svjetske trgovine. Republika Hrvatska je 140-ta zemlja članica o čemu će se više pisati u drugoj dijelu ovog diplomskog rada. 23 zemlje imaju status promatrači od čega treba naglasiti zemlje u susjedstvu Republike Hrvatske kao što su Srbije te Bosna i Hercegovina. Generalni direktor je dr. Ngozi Okonjo-Iweali koja je ujedno prva žena i prvi Afrikanka u povijesti na čelu WTO-a.

Poznato je kako je temeljni zadatak WTO-a postizanje održivog rasta gospodarstva kroz provođenje niza strogih mjera koje pojednostavljaju djelovanje uspješne trgovinske organizacije diljem zemalja cijelog svijeta, o čemu će više pisati u nastavku diplomskog rada.

„ Osnovni je cilj osigurati održivo korištenje prirodnih izvora na nacionalnoj i međunarodnoj razini. Isti način razmišljanja treba biti primijenjen u svim sferama svakodnevnog života kroz kreiranje planova uvijek pomno razmatrajući učinke na okoliš, resurse i posljedično utjecaj na druge ljude, njihovu mogućnost da zadovolje potrebe, a naravno i interese generacija koje dolaze.“
(<https://www.fzoeu.hr/hr/odrzivi-razvoj>)

WTO je kroz godine nastojao povezati trgovinsku politiku diljem cijelog svijeta i na taj način olakšati trgovinsku razmjenu i prilagoditi ju kako bi sve zemlje nesmetano trgovale u cijelom svijetu. S vremenom, WTO se proširio na gotovo cijeli svijet i na taj način nastoji olakšati svojim članicama i budućim članicama, promatračima, uredno i nesmetano trgovanje robom i uslugama.

3.1. Nastanak

Svjetska trgovinska organizacija – WTO nastala je kao konačni rezultat napretka svih prijašnjih pokušaja za organizacijom koja bi svjetsku trgovinsku politiku dovela u red.

Međunarodna trgovinska organizacija (engl. International Trade Organization – ITO) planirala se osnovati kako bi se regulirale mjere carinskih postupaka te kako bi se smanjile carine; odnosno kako bi se uklonile carinske ili necarinske prepreke koje su stvarale probleme u trgovanju. Na konferenciji UN-a održanoj u Havani 1946. godine, usvojen je statut Havana Charter u kojem su bili objašnjeni uvjeti i rezultati ITO-a koji će perfektno djelovati u međunarodnoj razmjeni. Glavnu prepreku pri stupanju statuta na snagu predstavljao je rok od 18 mjeseci koji je postavljen kako bi se 12 parlamenata zemalja članica usuglasilo i ratificiralo statut (Matić, 2004).

Kako u javnost ne bi izašle informacije i važni podaci vezani za djelovanje međunarodne trgovine dogovoreni u prethodno navedenom statutu, članovi ITO-a odlučili su zaštititi te informacije sporazumom koji se naziva Opći sporazum o carinama i trgovini (engl. General Agreement on Tariffs and Trade – GATT).

Galović (2017.) tvrdi kako se sporazum sastojao od tri dijela koja su se odnosila na popis koncesija koje su bile dogovorene prilikom pregovora, načela kojima su članice morale prilagoditi svoje trgovinsko poslovanje te problemi procedure ulaska u ITO.

GATT je najprije usvojen u listopadu 1947. godine kada se velik broj zemalja odlučio početi ga primjenjivati u svojoj trgovini. No, unatoč 18-mjesečnom roku o suglasnosti i primjeni statuta, ITO ipak nije ratificiran jer je svaka zemlja u kontekstu statuta otkrila određene nedostatke koji su narušavali nacionalni interes te zemlje. Na taj način promijenio se tijekom ostvarenja idealne slike svjetskog trgovinskog sustava i svjetski gospodarski sustav činio se nemogućim za ostvarenje. Naposljetku, organizacije su uspjele GATT pretvoriti iz privremenog u trajni sporazum i na taj način ipak utjecati na pokretanje nove svjetske organizacije.

Prema Maticu (2004.) temeljni ciljevi GATT-a odnose se na rješavanje poteškoća nastalih iz opće bilateralizacije, opširnosti trgovinskih blokova i klirinške razmjene, prilagođavanje carinske stope te općenite zabrane i ograničenja. Također, naglasak je bio na postizanju usklađenosti i ukidanju teškoća koje su se najviše javljale u trgovini industrijskim proizvodima, a svjetske velesile držale su glavnu riječ pri pregovaranju i imale velik utjecaj na donošenje odluke.

GATT je imao zadatak kontinuirano rješavati ograničenja i na taj način zapravo reformirati način rada svjetske trgovine. Kako bi ubrzao i olakšao postupak, organizirao je osam krugova trgovinskih pregovora, nazvanih Urugvajska runda, kojima se kroz vrijeme postigla određena doza povjerenja zemalja članica u rad i djelovanje organizacije. Pregovori su najvećom mjerom djelovali na rast broja članica zbog rasta stope svjetske trgovine u odnosu na stopu rasta svjetske industrijske proizvodnje.

Pri samom početku organizacije, 1946. godine, nerazvijene zemlje imale su primjedbu kako je GATT napravljen prvenstveno kako bi udovoljio zahtjeve razvijenih zemalja te kako bi samim time otežao i spriječio njihov razvoj. Nerazvijene zemlje argumentirale su svoje tvrdnje činjenicom kako je trgovina materijalima, sirovinama i poljoprivrednim proizvodima izostavljeno iz sustava liberalizacije. Pregovori nastali rješavanjem prethodno navedenih problema doveli su do usvajanja „Trgovine i razvitka“, dijela GATT-a kojim je u trgovinski sustav uvedeno načelo kojim se nastajalo u što većoj mjeri izjednačavati nerazvijene i razvijene zemlje, odnosno kojim su se odredili određeni ustupci za nerazvijene zemlje.

Prvih sedam krugova liberalizacije rezultiralo je boljim rezultatima nego što su se očekivali. Postupak carinjenja smanjio se s 40% na 4%, ukinuta su gotovo sva potencijalna ograničenja, razvijena su određena pravila za primjenjivanje politike vanjske trgovine i razvijen je u određenoj mjeri način razrješavanja sporova između članica kada se pojavi potencijalni problem.

Osmi krug liberalizacije tekao je sporije nego što je to bilo očekivano zbog problematike trgovine vezane za poljoprivrednu proizvodnju i tekstil zbog politike koja se odvijala protiv pravila GATT-a, a navedena trgovina bila je najmanje obuhvaćena GATT-om. Problem je riješen dogovorom

između SAD-a i EU kojim je pokrenut postupak subvencije u poljoprivredi te je trgovina tekstilom povraćena u sustav multilateralne trgovine na rok od 10 godina.

Završetkom 1993. godine postignuti su kompromisi na svim područjima politike vanjske trgovine. Svršetkom posljednjeg kruga liberalizacije usvojena su multilateralne odredbe koje su se odnosile na trgovinu usluga i na prava intelektualnog vlasništva. Osim toga, unaprijeđen je i usavršen sustav rješavanja sporova između članica.

Dugotrajnim procesom osnivanja prilagodbe, GATT-ove odredbe gotovo su se potpuno promijenile od prvobitno planiranih do posljednje donesenih. Na taj način, GATT koji je nastao 1947. prestao je potpuno pravno postojati, ali su ostala njegova temeljna pravila koja su uključena u GATT 1994., koji je osnovni temelj WTO-a. WTO kao organizacija službeno počinje s radom 1. siječnja 1995. godine.

3.2. Struktura

Organizacijska struktura WTO-a sastoji se od Ministarske konferencije koja se dijeli na Tijelo za trgovinske politike, Tijelo za rješavanje sporova i Glavnu skupštinu koja se pak dijeli na tri vijeća: Vijeće za trgovinu robama, Vijeće za trgovinu uslugama, Vijeće za trgovinska pitanja vezana uz intelektualno vlasništvo.

Ministarsku konferenciju, najprije obuhvaća temelj organizacije, koju zastupaju predstavnici svim zemalja članica organizacije. Konferenciju čine najčešće predsjednici zemalja i ministri vanjskih poslova, koji se sastaju svake dvije godine kako bi se usuglasili o djelovanju i rezultatima rada organizacije i revidirali postojeće djelovanje. Ona odlučuje o svim pitanjima koja se tiču pregovora unutar članica (Matić, 2004).

Opće vijeće WTO-a obavlja sve tekuće i osnovne poslove koji čine temelj svakodnevnog djelovanja organizacije. Vijeće djeluje kao opunomoćenik konferencija koje se održavaju između dva zasjedanja. Zasjedanja se održavaju po potrebi, više puta unutar godine dana, a ukoliko je zasjedanje nepotrebno u određeno vrijeme, potrebno je održavati ga najmanje svaka dva mjeseca. Vijeće također nadgleda djelovanje ostalih vijeća za trgovinu robama, uslugama i pitanja koje se odnose na prava intelektualnog vlasništva.

Tajništvo WTO-a dužno je održavati i stabilizirati tehničku podršku vijeću i konferenciji. Također, ono pruža tehničku podršku i sve potrebne informacije ponajprije zemljama i razvoju kako bi lakše shvatile i svladale analizu svjetske trgovine. Tajništvo se brine i za promidžbu strategije organizacije i na razne načine u medijima i javnosti prikazuje savršenu sliku djelovanja organizacije diljem cijelog svijeta. Osim navedenoga, tajništvo se bavi i pravnim poslovima te savjetuje vlade potencijalnih članica prilikom ulaska u WTO.

Glavni direktor je dr. Ngozi Okonjo-Iweala iz Nigerije. Izabran je 15. veljače 2021. godine. Na dužnost je stupila 1. ožujka 2021. godine i postala prva žena i prva Afrikanka na toj funkciji. glavni direktor ima malo ovlasti nad pitanjima politike – uloga je prvenstveno savjetodavne i

upravljačke prirode. Zadatak direktora je nadzor tajništva WTO-a koji broji oko 700 djelatnika. Imenuju ga članice WTO-a na mandat od četiri godine. (<https://stats.wto.org/>)

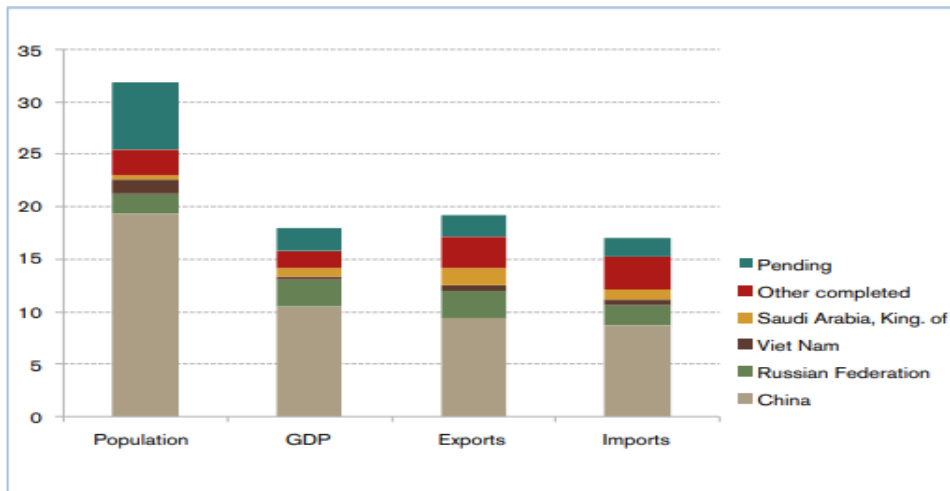

Slika 1 WTO - zemlje članice (www.wto.org), [pristupljeno: 07. svibnja 2022].

WTO trenutno broji 164 članice od 2016. godine, a još 25 zemalja koje su izrazile želju za ulaskom imaju status promatrača. Sve zemlje koje izraze želju pristupiti WTO najprije moraju imati status promatrača najmanje 5 godina kako bi se precizno i temeljno upoznale s radom organizacije.

Promatrači moraju pratiti sve rasprave koje se odvijaju unutar organizacije i aktivno sudjelovati u raspravama postavljajući pitanja koja se odnose na dobrobit i korist vezanu za njihovo buduće trgovanje unutar organizacije. Promatrači kroz ta pitanja i sugestije ispituju politiku i djelovanje organizacije te kakve koristi to djelovanje ima za njihovu trgovinsku politiku. Osim koristi, promatrači sudjelovanjem u raspravama mogu uvidjeti i na određene koristi koje predstavljaju nedostatak ili štetu u odnosu na njihovu politiku, te na vrijeme postaviti određene sugestije kako bi se lakše prilagodili i nesmetano djelovali unutar organizacije.

Osim navedenoga, promatrači su dužni u određenom roku dostaviti odgovore na sva pitanja glede svoje trgovinske politike postavljena od strane WTO-a, kako bi se lakše prilagodili na novo tržište.

Slika 2 Relativna veličina pristupnih članica WTO-a: globalni udio ukupnih iznosa, u % (izvor: *The History and the Future of the World Trade Organization.*), [pristupljeno: 07. svibnja 2022].

Iz slike 2 vidljivo je koje svjetske velesile čine najveći postotak djelovanja unutar Svjetske trgovinske organizacije. Te velesile također su i pokretači organizacije uopće. One u najvećoj mjeri, na temelju svojeg globalnog udjela, odlučuju o zbirnim sastavnicama djelovanja organizacije i svim promjenama koje će unutar organizacije slijediti.

3.3. Ciljevi i zadaci

Svjetska trgovinska organizacija predstavlja jedinu međunarodnu organizaciju koja se zalaže za prava trgovinske razmjene kako bi osigurala uredno i uravnoteženo odvijanje svjetskog trgovanja. Shodno navedenom, temeljni cilj WTO-a jest konstantno razvijati i unaprjeđivati sustav slobodne multilateralne trgovine. To znači da organizacija podržava i uvelike olakšava razvoj rasta proizvodnje roba i usluga općenito, a osim toga potiče i veću stopu zaposlenosti i povećanje dohotka, a samim time omogućuje kvalitetniji rast i razvitak životnog standarda.

Premda se organizacija WTO-a kroz povijest razvijala polako, dugotrajno i s mnoštvo bezuspješnih dogovora, razvila su se temeljna načela i pravila za ostvarenje ciljeva organizacije uopće, koje (Matić, 2004.) navodi: „poštovanja zahtjeva za održiv razvitak i zaštitu okoliša i stalna i pojačana briga za nerazvijene članice“.

Temeljni zadaci WTO-a, prema aktu o osnivanju, su sljedeći:

- „osiguravati provedbu već sklopljenih i svih budućih multilateralnih sporazuma,
- organizirati nove trgovinske pregovore o daljnjoj liberalizaciji nacionalnih tržišta,
- razmatrati i nadzirati trgovinske politike zemalja članica,
- osigurati međunarodno sudište za rješavanje trgovinskih sporova,
- surađivati s ostalim organizacijama važnim za globalnu ekonomsku politiku,
- pomagati i pružati tehničku pomoć zemljama u razvoju i slabije razvijenim zemljama, te
- poštovati i promicati norme za zaštitu ljudskog okoliša.“ (Matić, 2004.)

WTO je također razvio i postavio načela kojih se sve zemlje članice nastoje i moraju pridržavati kako bi rad organizacije, osim poštivanja zadataka i temeljnog cilja, dodatno upotpunio kvalitetu svog djelovanja.

Načela WTO-a su sljedeća:

- Načelo nediskriminacije u trgovini
- Načelo transparentnosti i predvidivosti trgovinskih politika i
- Načelo dalje liberalizacije i sve lakšeg pristupa tržištima. (Matić, Lazibat, 2001:698)

Načelo nediskriminacije glasi kao najvažnije načelo i temelj multilateralnog svjetskog trgovinskog sustava i osniva se na dvjema klauzulama: klauzuli najpovlaštenije nacije i klauzuli nacionalnog postupanja. Klauzula najpovlaštenije nacije temelji se prije svega na međusobnom poštivanju između zemalja članica WTO-a. Konkretno, članice WTO-a dužne su sve ostale članice tretirati kao najpovlaštenijim članicama i na taj način omogućiti određeni osjećaj pripadnosti i sigurnosti prilikom trgovanja s bilo kojom vrstom roba ili usluga na međunarodnom tržištu.

Načelo nacionalnog postupanja strogo zabranjuje bilo kakav oblik diskriminacije između domaće i strane uvezene ili izvezene robe ili usluge na tržištu; to znači da se sve vrste roba ili usluga na tržištu moraju tretirati jednakim pravilima glede oporezivanja, administracije i ostalog. Konkretno, od svake članice pojedinačno traži se da tuđu odnosno inozemnu robu i usluge tretira jednako kao i vlastitu.

Načelo transparentnosti zaduženo je za postavljanje stopa carina koje predstavljaju osnovni instrument zaštite nacionalnog gospodarstva. Osim toga, načelo transparentnosti zabranjuje nekarinska ograničenja i nalaže da sve mjere koje se odnose na zaštitu moraju biti registrirane u WTO-u i dostupne na uvid svim članicama. Navedeno načelo osiguralo je svoj temelj namjerom da se carinske stope u određenoj mjeri ograniče što rezultira povećanjem investiranja u međunarodnu trgovinu.

3.4. Multilateralni sporazumi WTO-a

Temelj i ključ Svjetske trgovinske organizacije su multilateralni sporazumi GATT 1994, GATS i TRIPS Matić, (2004.). Za djelovanje navedenih sporazuma nadležna su određena vijeća koja potpomažu u glatkom tijeku razvoja sporazuma.

Ti sporazumi olakšavaju djelovanje članica unutar organizacije, ali i postavljaju određene uvjete koje članice moraju poštivati te na taj način daju do znanja cijeloj organizaciji kako su spremne poduzeti određene norme unutar politike svoje države kako bi olakšano djelovale u svjetskoj trgovinskoj razmjeni.

3.4.1. GATT 1994

GATT 1994 sastoji se od dijelova pravila koji su donošeni u povijesti kroz GATT 1947, Urugvajski krug te Marrakeshki protokol.

GATT 1994 pravno je utemeljen i sastavni je dio WTO-a. Predstavljen je kao međunarodni sporazum prihvaćen od svih parlamenata zemalja članica, a sve buduće zemlje članice dužne su strogo se držati i poštovati njegove odredbe.

GATT 1994 sastoji se od četiri dijela, a prvi dio odnosi se na već spomenutu klauzulu najpovlaštenije nacije i obuhvaća popis svih članica koje su se usuglasile. Kao što je prethodno navedeno, klauzula najpovlaštenije nacije predstavlja temelj organizacije i sve članice dužne su poštivati navedenu klauzulu i promicati njezino djelovanje. Osim navedenoga, prvi dio sadrži i određene olakšice između zemalja i popis roba i usluga na koje su carinske stope u određenoj mjeri ograničene.

Drugi dio postavlja pravilo o nacionalnom postupanju i objašnjava propise o necarinskim mjerama koje se odnose na izvozne uvjete, valutni dumping, količinska ograničenja, pravila o podrijetlu i nastanku proizvoda, o rješavanju eventualno nastalih sporova i slično.

Treći dio odnosi se na postavljanje određenih odredbi i pravila koje se tiču osnivanja carinskih unija i slobodnog trgovanja. Osim toga, u trećem dijelu propisana su pravila i odgovornosti za vlade zemalja članica ukoliko postupaju suprotno propisanim načelima.

Posljednji dio obuhvaća određene obveze zemalja članica koja se odnose na poticanje bržeg razvitka trgovinskog sustava i pomoći slabije razvijenim zemljama.

Navedenim odredbama i pravilima u međunarodnu trgovinu postavljena su načela po kojima su zemlje članice dužne postupati i na taj način ostvariti što bolje rezultate glede poštenog i neiskrivljenog trgovanja. Svako načelo dodatno je precizirano u nizu ugovora koji su se donosili kroz godine, a koji će se po potrebi donositi i u budućnosti prijedlozima donesenim na konferencijama.

3.4.2. GATS

GATS (engl. General Agreement on Trade in Services) jest Opći sporazum o trgovini uslugama koji čini skup obveza koje se tiču liberalizacije trgovine uslugama. On obvezuje zemlje članice da u trgovini pružanja usluga primjenjuju sva propisana pravila i obveze koje se primjenjuju i u trgovini robama.

Konkretno, GATS od zemalja članica traži da kompletno promijene svoje propise i prilagode im načelima WTO-a kako bi se eliminirale svi eventualni problemi koji stvaraju ograničenja u međunarodnom trgovanju uslugama.

3.4.3. TRIPS

TRIPS (engl. Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights) jest sporazum koji obuhvaća područja trgovinskog aspekta prava na intelektualno vlasništvo. Njegov temeljni zadatak odnosi se na pružanje osiguranja međunarodne zaštite tvorevina ljudskog uma (patenti, licencije, software, industrijski dizajn, trgovački znakovi itd.).

TRIPS definira specifične i unikatne propise i postavlja rokove u kojima je svaka zemlja članica dužna donijeti propise kojima nalaže zaštitu prava intelektualnog vlasništva. TRIPS posebno promiče i naglašava načelo nediskriminacije i strogo zabranjuje stvaranje razlika između domaćeg i stranog u pogledu prava na intelektualno vlasništvo.

TRIPS ima temeljnu zadaću koja zahtjeva od zemalja članica da organiziraju i provode posebne propise kojima se vrši nadzor i pruža odgovarajuća sigurnost u pogledu prava na intelektualno vlasništvo u svakoj pojedinoj zemlji članici.

3.5. Problemi

Najveći problem s kojim se WTO susreće jest problem nepoštivanja načela demokracije. Načela WTO-a obuhvaćaju sve aspekte društvene odgovornosti, ali ne obuhvaćaju transparentiju, a transparentija se često smatra najvećim problemom za demokraciju. Sve više izvora navodi kako veće zemlje stalno potiču određene regulatorne standarde u organizacijama, zatim te standarde odnose u četiri zida kako bi ih mogle dodatno analizirati i urediti.

WTO je vrlo neobjektivan kada su u pitanju razvijene zemlje te im očigledno pruža određene povlastice. Primjerice, bogate zemlje imaju pravo postavljati visoke carinske troškove pri uvozu i na taj način blokiraju izvoz nerazvijenim ili zemljama u razvoju, što se posebice može vidjeti u industriji odjeće.

Također, u visoko razvijenim zemljama poljoprivredni sektor je uvelike zaštićeniji u odnosu na zemlje u razvoju koje su primorane otvoriti svoje tržište. Takva situacija zemlje u razvoju dovodi ka još sporijem razvitku jer su prisiljeni svoje proizvode izvoziti, a inozemne uvoziti po znatno višim cijenama.

Mnoge nerazvijene zemlje ili zemlje u razvoju nemaju mogućnost i sredstva pratiti i aktivno sudjelovati u pregovorima koji se odvijaju u Urugvajskoj rundi. To predstavlja problem glede ulaska u WTO jer znatno usporava cijeli proces premda su potencijalne članice, osim samog roka

čekanja od 5 godina, dužne i aktivno sudjelovati u svakoj raspravi i na taj način bogatiti se potrebnim informacijama koje se tiču njihovog trgovanja u budućnosti.

Jedan od ozbiljnijih problema predstavlja i multilateralni sporazum TRIPS. Premda se TRIPS zalaže za pravo intelektualnog vlasništva i na taj način pruža sigurnost određenim grupama proizvoda ili usluga, na zemlje u razvoju ima nepovoljan utjecaj. Sporazumom se nerazvijenijim zemljama ograničava korištenje određenih tehnologija koje se slobodno koriste u inozemstvu i na taj način se blokira njihovo djelovanje.

WTO u skorije vrijeme postaje sve omraženija organizacija jer svoja načela stavlja ispred ljudskih i radnih prava. Svjetska trgovinska organizacija u stanju je svojim djelatnicima dati sramotno male plaće i tražiti od njih konstantni rad, ne pružajući im međunarodno priznate standarde rada.

Osim toga, koliko je Svjetska trgovinska organizacija velika sila govori nam činjenica kako je utjecala na nezakonitost zabrane prodaje proizvoda na temelju načina na koji su proizvedeni; dječjim radom. Shodno navedenome, WTO je utjecao i na to da vlade članica ne mogu uzeti u obzir nekomercijalne vrijednosti za tvrtke koje vode snažne diktature u svome djelovanju.

Premda se WTO predstavlja kao organizacija koja se u velikoj mjeri bavi održivim razvojem, u praksi je pokazala kako to nije. Korporacije koriste organizaciju kako bi ukinule nacionalnu zaštitu okoliša koju predstavljaju kao prepreku slobodnoj trgovini. WTO je utjecao negativno na brojne zakone koje se odnose na zaštitu okoliša.

Primjerice, odredba Zakona o čistom zraku kojom se zahtjeva od proizvođača goriva da proizvode čišće gorivo kako bi smanjile ugljični otisak, postala je nezakonita nakon prvog vijećanja organizacije. Vrlo brzo nakon toga Zakon o ugroženim vrstama također je postao nezakonit zbog tvrdnji koje upućuju kako je zaštićene morske vrste lakše hvatati jeftinijim napravama koje ugrožavaju živote morskih kornjača. Osim toga, WTO uvelike promiče sabotazu ribarstva, ruralnog razvoja, vodoopskrbe i ostalih energija što će na posljetku dovesti do potpunog iskorištenja prirodnih resursa.

3.6. Green room

Zelena soba (eng. Green room) je neformalna konferencijska soba u WTO-u u kojoj se donose odluke. Odnosi se na sastanke koje obično saziva glavni ravnatelj, na kojima sudjeluje mala grupa zemalja članica (do 30) uključenih u određeni aspekt multilateralnih trgovinskih pregovora. Oni su dizajnirani osigurati osnovu za konsenzus o kritičnim pregovaračkim pitanjima koja se mogu iznijeti u WTO članstvo u cjelini. Konačni sporazum temelji na konsenzusu ili kako njegovi članovi prihvaćaju i slažu se s određenim sporazumom koji se čini boljim od bilo koje druge alternative. Proces zelene sobe igra važnu ulogu u vođenju trgovinskih pregovora, što bi bilo iznimno teško zaključiti oslanjajući se samo na sastanke cjelokupnog pregovaranja svih članica. Čini se da su ti neformalni sastanci neophodna značajka izgradnje konsenzusa u takvim velikim organizacijama ali su kritizirani jer nastoje favorizirati predstavljanje od strane razvijenijih zemalja članica s visokim dohotkom te je proces donošenja odluka WTO-a postao predmetom rasprave. Jones, K., (2009). Green room politics and the WTO's crisis of representation. Dostupno na: <https://www.researchgate.net/publication/238336438> [pristupljeno: 10. lipnja 2022].

Komentirano [DC1]: Navesti puni izvor kao što ste ga naveli u literaturi

Komentirano [MI2R1]: Naveden puni naziv

Proces Green rooma odnosi se na pojavu unutar organizacija WTO i GATT-a u kojima velik broj zemalja ostaje isključen iz procesa odlučivanja, tako da se važne odluke i politike donose u uskom krugu „zelene sobe“ tj. između malog broja sudionika koji izvan formalnih tijela organizacija među sobom formiraju konsenzus i onda ga prezentiraju i nameću ostalim članicama kao gotov čin – uzmi ili ostavi. Takav je način odlučivanja izrazito netransparentan i služi zaštititi već povlaštenih interesa na štetu zemalja u razvoju, zemlje bez „pozivnice“ u zelenu sobu ostaju konstantnim gubitnicima dogovora koji se trebaju implementirati na globalnoj razini.

Nerazvijene zemlje smatraju kako demokratski način donošenja odluka ne bi trebalo žrtvovati zbog imperativa efikasnosti i dok formalno vrijedi načelo “jedan zemlja, jedan glas” u stvarnosti se izbjegava demokratska praksa jer se sudjelovanje u procesu “zelene sobe” temelji na dobivanju pozivnice i ne postoje javno objavljeni kriteriji za dodjeljivanje pozivnice.

Jones, K., (2009). Green room politics and the WTO's crisis of representation. Dostupno na: <https://www.researchgate.net/publication/238336438> [pristupljeno: 10. lipnja 2022].

Komentirano [DC3]: Navesti puni izvor kao što ste ga naveli u literaturi

Komentirano [MI4R3]: Naveden puni naziv

4. Hrvatska kao članica WTO

Republici Hrvatskoj članstvo u WTO-u bilo je od velike važnosti i predstavljalo je jedan od prioritetnih ciljeva prilikom jačanja Hrvatske kao samostalne države. Povod tome predstavljalo je probijanje u međunarodnu trgovinu, a unutar WTO-a djelovale su najvažnije trgovinske sile i partneri. Osim toga, članstvo u WTO-u preduvjet je za potpuni pristup u CEFTU (srednjoeuropsku zonu slobodne trgovine) koje je bitno za nesmetani razvoj trgovinske politike u Republici Hrvatskoj.

Republika Hrvatska pripreme za pristupanje GATT-u započinje 1993. godine, kada dobiva status promatrača. Također, 1993. godine pokreće se postupak učlanjenja s glavnim ciljem postizanja ravnopravnosti Republike Hrvatske kao članice GATT-a. Proces učlanjenja Republike Hrvatske trajao je gotovo sedam godina, te Hrvatska u studenom 2000. godine postaje punopravnom članicom WTO-a.

4.1. Proces ulaska Republike Hrvatske u WTO

Republika Hrvatska pripreme za pristupanje GATT-u započinje 1993. godine kada postaje promatračem. Također, 1993. godine pokreće se postupak učlanjenja s glavnim ciljem postizanja ravnopravnosti Republike Hrvatske kao članice GATT-a.

Republika Hrvatska najprije je morala GATT-u dostaviti Memorandum o vanjskotrgovinskom sustavu Republike Hrvatske kojim su se morale slijediti propisane smjernice Tajništva GATT-a.

Nakon dostavljenog Memoranduma, 1. travnja 1996. godine pokrenut je postupak članstva Republike Hrvatske te započinju pregovori između Radnih skupina članica u vezi samog prijema Hrvatske u Svjetsku trgovinsku razmjenu. U tim pregovorima procjenjivala se usklađenost trgovine, carine te poreznog i ostalog nadležnog zakonodavstva u odnosu na postojeća načela koja se primjenjuju unutar Ugovora sklopljenih u sklopu WTO.

Tablica 1 Postotak promjene carinske stope prije i nakon ulaska u WTO

Vrsta proizvodnje	Poljoprivreda	Industrija
Carinska stopa prije ulaska WTO	33,7%	9,7%
Carinska stopa nakon ulaska u WTO	25%	6,5%

Izvor: Rupčić, N. Utjecaj svjetske trgovinske organizacije na razvoj zemalja u razvoju, (<https://www.bib.irb.hr/95593>), [pristupljeno: 06. lipnja 2022].

Pregovori za članstvo Republike Hrvatske trajali su ukupno 6,5 godina. U međuvremenu, Radna skupina održala je ukupno 20 sjednica bilateralnih pregovora, 6 službenih i 4 neslužbene sjednice multilateralnih pregovora na kojima je usklađen formalno-pravni sustav sa sustavom WTO-a u područjima trgovine, carine te poreznog i ostalog nadležnog zakonodavstva. Zanimanje za suradnju s Republikom Hrvatskom iskazalo je 17 zemalja članica koje su kroz 6,5 godina vodile međusobne pregovore.

Najznačajniji pregovori glede članstva vodili su se u razdoblju od 1997. do 1999. godine, kada je Republika Hrvatska imala obvezu dostaviti odgovore na sva pitanja koja su postavile države članice koje su iskazale zanimanje za suradnju s njom. Odgovore koje je RH dostavila bila su u skladu s postojećom politikom WTO-a, a odnosila su se na definiranje odnosa prema susjednim zemljama, tehničke norme i prepreke trgovinskom djelovanju. U bilateralnim pregovorima riječ je uglavnom bila o ponudi robe i/ili usluga na koje Republika Hrvatska može sniziti smanjiti carinu kako bi osigurala svoj ulaz u WTO. (Barković, I., Lulić, M., 1999.).

Rujna 1999. godine pojavio se problem u pogledu pristupanja Republike Hrvatske te je njezino pristupanje stavljeno u pauzu. Problem je nastao zbog sukoba prilikom iznošenja stavova između SAD-a i EU u vezi audiovizualnih usluga. Sjedinjene Američke Države zauzimale su se za liberalizaciju, a Europska Unija zauzimala se za kulturnu raznolikost. Republika Hrvatska zahtijevala je istovjetan tretman koje su postigle i Baltičke zemlje, a SAD nisu htjeli to prihvatiti. Glavni razlog njihovom odupiranju jest taj što Republika Hrvatska tada nije imala ugovor kojim su regulirani institucijski odnosi s EU u odnosu na Baltičke zemlje koje su imale ugovorom regulirane odnose.

Naposljetku, dogovor je postignut na osnovu neformalnih prijedloga. Dogovor se odnosio izričito na obveze davanja koncesija nakon stjecanja vlasništva i upravljanja televizijskim postajama i tako Republika Hrvatska postaje 140. članica Svjetske trgovinske organizacije 30. studenog 2000. godine. (<https://hrcak.srce.hr/clanak/221354>)

Članstvo u WTO-u Hrvatskoj će donijeti postupnu liberalizaciju domaćeg tržišta. Konkretno, riječ je o postizanju stabilnosti u vanjskim ekonomskim i gospodarskim odnosima, ubrzanju tranzicijskog procesa te konačno dugoročnom rastu.

4.2. Uloga WTO-a u RH

Svjetska trgovinska organizacija od svojih početaka bilježi konstantan rast, što daje posebnu važnost hrvatskog članstva u organizaciji. To znači da je Republika Hrvatska dio organizacije koja danas broji 164 zemlje članice između kojih se odvija preko 80% svjetske trgovine. Osim toga, članstvo u WTO-u predstavljalo je veliku prednost za ulazak u EU i CEFTU (eng: Central European Free Trade Association). Članicom EU postaje 1. srpanja 2013 godine. U zemlje EU-a odlazi 67 % hrvatskog izvoza dok uvoz čini 77%. 06. prosinca 2002. godine postaje članicom CEFTE. (https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles/croatia_hr)

Članstvom u WTO-u Republici Hrvatskoj omogućen je rast i razvoj gospodarstva. Samim time, Hrvatskoj je omogućeno dodatno osiguranje unutar gospodarske politike i omogućeno joj je ravnopravno priključivanje u djelovanje međunarodne trgovinske politike. Osim navedenoga, Hrvatskoj je omogućen ulazak na veliko tržište u kojem joj je pružena šansa za borbu s najvećom konkurencijom na tom tržištu.

Komentirano [DC5]: Zarez

Komentirano [MI6R5]: Stavljene zarez

Komentirano [MI7R5]:

4.3. Prednosti i nedostaci

Republika Hrvatska stupanjem u WTO bila je svjesna kako će njezina politika tim postupkom dobiti ovlaštene privilegije u određenim aspektima svjetske razmjene, ali, također, bila je i svjesna kako je u drugim situacijama na gubitku.

Velika prednost glede članstva Republika Hrvatske u WTO jest ta što je WTO jedna od najvećih svjetskih organizacija koja se bori za regulaciju trgovinske politike unutar cijele zemlje. WTO otvara svojim članicama vrata ka drugim potencijalnim postignuću, poput članstva u CEFTA-i ili Europskoj Uniji. Za Republiku Hrvatsku, koja je relativno mala zemlja u razvoju, članstvo u WTO uvelike je olakšalo njezin pristup EU prvenstveno zbog toga što je tim članstvom već imala određene norme koje su nužne za članstvo u EU, kao i potencijal kod istoga. Osim toga, Republika Hrvatska članstvom u WTO pokazala je kako je dio svjetske trgovinske politike uopće, a i potvrdila je to statističkim podacima kroz godine, o kojima će više riječi biti u nastavku. Republika Hrvatska je mala zemlja koja je bila na samim počecima razvoja svoje ekonomije kada je predala Memorandum za pristup članstvu Svjetske trgovinske organizacije, a borbom i trudom danas je sastavni dio svjetske trgovine surađujući sa više od polovice članica u organizaciji.

Najveći nedostatak glede članstva Republike Hrvatske unutar WTO jest njezina veličina. Kao što je već spomenuto, opće je poznato kako se unutar WTO nastoji izbjeći poštivanje načela diskriminacije. Najveće svjetske sile vuku konce djelovanja Svjetske trgovinske organizacije jer zbog svoje veličine i kapaciteta trgovanja s ostatkom svijeta imaju prednost u donošenju konačnih odluka koje se tiču svih članica. Također, te sile zbog svoje veličine i opsega trgovanja predstavljaju veliku konkurenciju u odnosu na slabije razvijene zemlje ili zemlje u razvoju, i na taj način zapravo upravljaju gospodarstvom i trgovinom svake članice. Prema toga, svjetske sile su zadužene za pregovaranje i donošenje odluka glede djelovanja WTO općenito i vrlo lako mogu izbaciti ili potpuno zanemariti mišljenja slabijih ili nerazvijenih zemalja.

Republika Hrvatska ubraja se u skupinu malih zemalja i prema svojoj veličini, i prema razvijenosti. U organizaciji ona predstavlja još jednu članicu koja mora poštivati i pratiti norme i pravila WTO-a koje su donijele najrazvijenije zemlje, svjetske sile, i nema pravo poduzeti nešto protiv normi

koje ne odgovaraju ili koje štete njezinom gospodarstvu. Iz tog razloga Republika Hrvatska ispašta članstvom unutar WTO.

U Republici Hrvatskoj trenutno djeluje visoka inflacija koja dovodi u pitanje proizvodnju njezinih dobara, s naglaskom na poljoprivredne proizvode. Republika Hrvatska je zemlja koja je vrlo razvijena po pitanju poljoprivrede i većina njezine površine obuhvaća poljoprivredna zemljišta, pašnjake, voćnjake i rasadnike koji su bogati kulturama i koji predstavljaju sastavni dio Hrvatske gospodarske kulture. Naime, dovodi se u pitanje problem ozbiljnosti pada hrvatskog gospodarstva jer svoja dobra izvozi u druge zemlje pod utjecajem WTO-a, a uvozi nekvalitetne proizvode koji su cjenovno daleko nepovoljniji od domaćih.

4.4. Statistički podaci RH pri WTO

Tablica 1 Pregled izvoza Republike Hrvatske unutar WTO kroz godine

	2016	2017	2018	2019	2020
Ukupna roba	13,813	16,069	17,402	17,180	17,193
Poljoprivredni proizvodi	2,742	3,008	3,369	3,275	3,511
Hrana	2,032	2,238	2,532	2,488	2,770
Goriva i rudarski proizvodi	1,687	2,307	2,526	2,361	2,286
Goriva	1,304	1,704	1,858	1,671	1,541
Proizvodnja	9,117	10,563	11,331	11,431	11,154
Željezo i čelik	111	97	226	189	144
Kemikalije	1,809	2,236	2,180	2,306	2,342
Farmaceutski proizvodi	986	1,292	1,094	1,163	1,202
Strojevi i transportna sredstva	3,239	3,743	4,094	4,356	4,102
Uredska i telekomunikacijska oprema	356	369	394	385	410
Elektronička obrada podataka	77	83	92	85	99
Telekomunikacijska oprema	211	164	225	236	250
Elektroničke komponente	69	122	77	64	62
Transportna oprema	843	1,073	1,265	1,553	1,240
Automobili	481	598	759	918	736
Tekstil	195	207	227	212	210
Odjeća	722	185	836	816	738

Izvor: : izrada autorice prema WTO (2021), (www.wto.org), [pristupljeno: 15. svibnja 2022].

Prema posljednjim podacima objavljenim na službenim stranicama WTO, vidljivo je kako je Republika Hrvatska napredovala sudjelovanje u vanjskotrgovinskoj politici.

Prema tablici 2 vidljivo je kako je izvoz Republike Hrvatske kroz godine, konkretno u razdoblju od 2016. do 2021. godine, znatno rastao. Navedeno se najbolje može uočiti u retku koji se odnosi na ukupnu robu općenito. Republika Hrvatska 2016. godine izvezla je robe u vrijednosti od 13,813 milijuna US dolara. Iduće, 2017. godine, RH izvozi robu u vrijednosti od gotovo 16,069 milijuna US dolara što predstavlja značajan porast od 16% u odnosu na prethodnu godinu. Shodno navedenome, Republika Hrvatska na posljertku 2018. godine ponovno bilježi rast u odnosu na prethodnu godinu, odnosno 2018. godine izvozi robe u vrijednosti od ukupno 17,402 milijuna US dolara. Iduće dvije godine RH bilježi blagi pad u odnosu na prethodnu godinu, odnosno 2019. godine izvezla je robe u vrijednosti 17,180 milijuna US dolara, a 2020. godine 17,193 milijuna US dolara.

Republika Hrvatska u svoj proračun donosi najviše novaca od izvoza koji se odnosi na proizvodnju općenito. Također, vidljivo je kako je izvoz koji se odnosi na proizvodnju kroz navedene godine rastao i do 16%, nakon čega se postotak rasta počeo smanjivati i naposljetku je ukazao na pad vrijednosti od više od 1%. U 2017. godini u odnosu na 2016. godinu RH bilježi rast od gotovo 16%. 2018. godina u odnosu na 2017. godinu bilježi blaži rast od 7 %, dok 2019. godina u odnosu na 2018. godinu bilježi ponovni rast od 1 % koji ne predstavlja znatnu razliku u odnosu na prethodnu godinu, ali bilježi rast. Na posljertku, 2020. godina u odnosu na 2019. godinu bilježi blagi pad u ukupnoj vrijednosti izvoza koji se odnosi na proizvodnju općenito od skoro 2%.

Iz navedenih podataka vidljivo je kako je RH stabilizirala vanjsku trgovinu glede izvoza tijekom 2018. godine u kojoj je izvoz u gotovo svim granama znatno porastao u odnosu na prethodnu godinu, osim u izvozu kemikalijских i farmaceutskih proizvoda te elektroničkih komponenti na koje je u RH naglasak općenito smanjen. Glede 2018. godine, vidljivo je kako najveći porast u odnosu na prethodne godine bilježe, osim robe i proizvodnje, željezo i čelik, telekomunikacijska oprema i proizvodnja odjeće.

Vidljivo je kako izvoz u 2019. godini bilježi pad u većini grana, ali taj pad je toliko blag u odnosu na prethodne godine, stoga ne predstavlja negativan utjecaj na trgovinsku politiku Republike Hrvatske. Iste godine, započela je i pandemija COVID-19 virusa koja je znatno utjecala na djelovanje globalnog gospodarstva i izvoz RH u posljednjem mjesecu navedene godine i u godinama nadalje.

Pandemija COVID-19 virusa uvelike je utjecala na izvoz dobara i usluga u 2020. godini. Prema podacima iz navedene tablice, vidljivo je kako pojedine kulture bilježe ponovni pad izvoza u odnosu na 2019. godinu. Prema podacima sa službenih stranica WTO-a, do najvećeg pada dolazi unutar kolovoza 2020. godine, a ponovni rast javlja se u studenom iste godine.

Prema posljednjim podacima sa službenih stranica WTO-a, djelovanje RH unutar WTO-a u 2021. godini ukazuje na povećanje izvoza robe što rezultira poboljšanjem izvoza glede robe, odnosno ukazuje na najveći broj izvezenih roba od početka pandemije COVID-19 virusa.

Tablica 2 Pregled uvoza Republike Hrvatske unutar WTO kroz godine

	2016	2017	2018	2019	2020
Ukupna roba	21,903	24,829	28,203	28,160	26,830
Poljoprivredni proizvodi	3,122	3,541	3,854	4,079	3,895
Hrana	2,847	3,216	3,478	3,720	3,575
Goriva i rudarski proizvodi	3,200	3,956	4,612	4,220	3,520
Goriva	2,685	3,28	3,823	3,43	2,710
Proizvodnja	15,499	17,265	19,707	19,816	19,303
Željezo i čelik	677	761	853	826	744
Kemikalije	3,339	3,433	3,938	4,042	4,433
Farmaceutski proizvodi	1,334	1,184	1,379	1,484	1,780
Strojevi i transportna sredstva	5,609	6,383	7,479	7,690	7,103
Uredska i telekomunikacijska oprema	1,106	1,202	1,323	1,341	1,338
Elektronička obrada podataka	356	399	423	452	454
Telekomunikacijska oprema	670	686	818	810	801
Elektroničke komponente	80	117	82	80	82
Transportna oprema	1,832	2,079	2,635	2,844	2,300
Automobili	1,457	1,704	2,124	2,218	1,611
Tekstil	505	5411	585	530	555
Odjeća	1,041	1,143	1,290	1,281	1,273

Izvor: izrada autorice prema WTO (2021), (www.wto.org), [pristupljeno: 15. svibnja 2022].

Prema tablici 3, vidljivo je kako je kroz godine uvoz također znatno rastao. Prema tome, najveći porast se vidi u uvozu ukupne robe čiji je uvoz u 2016. godini imao vrijednost jednaku 21,903 milijuna US dolara, a do 2020. godine vrijednost uvezene robe porasla je na 26,830 milijuna US dolara. Kao i kod izvoza, dominantna godina u promatranom razdoblju jest 2018. godina u kojoj vrijednost uvezene robe iznosi čak 28,203 milijuna US dolara.

Kako Republika Hrvatska svoju proizvodnju izvozi u najvećoj mjeri, tako i uvozi tuđu kako bi mogla nadoknaditi nedostatak izvezeno proizvodnje. Shodno tome, 2017. godine vrijednost uvoza proizvodnje iznosi 17,265 milijuna US dolara, što je za 11 % više u odnosu na 2016. godinu u kojoj je ukupna vrijednost iznosila 15,499 milijuna US dolara. Vrijednost u 2018. godini iznosi 28,203 milijuna US dolara, što je za 14% više u odnosu na prethodnu, 2017. godinu. Vrijednost proizvodnje u 2019. godini doseže svoj vrhunac i iznosi 19,816 milijuna US dolara, ali unatoč najvećoj vrijednosti uvezenih dobara, on predstavlja blagi porast od 0,5% u odnosu na prethodnu, 2018. godinu. Vrijednost proizvodnje u 2021. godini iznosi 19,303 milijuna US dolara i označava pad u odnosu na 2020. godinu od 2,5%.

Kako je 2018. godina dominantna u pogledu izvoza, tako je dominantna i u pogledu uvoza. Vidljivo je kako je vrijednost uvoza u jednim granama porasla slabije, dok je u drugima znatno porasla i ostavila dobar utisak na promjenu u odnosu na prethodne godine. Osim navedenog uvoza robe i proizvodnje, u 2018. najveći porast obilježio je uvoz rudarskih goriva i proizvoda, željezo i čelik, strojevi i oprema i telekomunikacijska oprema.

Kako je već spomenuto, u 2020. godini pandemija COVID-19 virusa negativno je utjecala na ekonomiju i gospodarstvo kako Republike Hrvatske, tako i ostatka svijeta. Za razliku od izvoza u 2019. godini, u tablici je vidljivo kako je vrijednost uvoza pala u većem postotku u odnosu na prethodne godine. Unutar svih grana uvoza vidimo značajan pad, osim u uvozu kemikalija i farmaceutskih proizvoda koji su porasli u odnosu na prethodnu godinu.

Uvoz kemikalija u 2020. godini u odnosu na 2019. godinu porastao je u vrijednosti od gotovo 10% dok je uvoz farmaceutskih proizvoda porastao za čak 26%, što također predstavlja i najveći postotak porasta u odnosu na prethodne godine.

Kao što je ranije spomenuto, Republika Hrvatska je mala zemlja, ali bogata prirodnim dobrima koji se odnose prvenstveno na sektor poljoprivrede. Prema statističkim podacima, vidljivo je kako se više poljoprivrednih proizvoda uvozi nego što se izvozi, a razlika između uvezenih i izvezenih poljoprivrednih proizvoda je sljedeća: 2016. godine uvezeno je poljoprivrednih proizvoda za 28 % više nego što je izvezeno. Godine 2017. uvezeno je 29 % više, 2018. ponovno 28 % više, 2019 24 % više i 2020. godine 11 % više nego što je izvezeno.

Na taj način, Republika Hrvatska izvozi praktički cijelu svoju bogatu i kvalitetnu poljoprivrednu proizvodnju, a uvozi još više stranih i ne kvalitetnijih proizvoda kako bi nadomjestila nedostatak poljoprivrednih dobara. Premda se u posljednjih par godina hrvatsko gospodarstvo počelo boriti za opstanak domaćih proizvoda na tržištu, blaži porast od 11% može označavati buđenje Republike Hrvatske za promicanjem i opstankom domaćih proizvoda u svojoj državi.

Općenito gledano, u posljednje dvije godine Republike Hrvatska nije pokazala najbolje učinke u djelovanju unutar WTO-a. Prema podacima objavljenim u posljednjih nekoliko tromjesečja, vidljivo je kako RH bilježi lagani i blagi porast kroz mjesec. Za WTO taj porast je i zanemariv u odnosu na ostale članice, no potrebno je uzeti u obzir i stanje gospodarstva uzrokovano pandemijom COVID-19 u RH i u svijetu općenito.

Slika 3 Izvoz Republike Hrvatske prema najvećim partnerima (www.wto.org, 2022.), [pristupljeno: 15. svibnja 2022].

Što se tiče izvoza dobara, Republika Hrvatska unutar Europske Unije ima najveći postotak izvoza, o čemu će biti više riječi u nastavku. Na drugom mjestu izvoza nalazi se Bosna i Hercegovina, zatim na trećem Republika Hrvatska. Osim Europske Unije, Republika Hrvatska izvozi svoja dobra i u Sjedinjene Američke Države koje se nalaze na četvrtom mjestu po postotku izvoza, i u Ujedinjeno Kraljevstvo koje se nalazi na posljednjem, petom mjestu po postotku izvoza.

Članice i promatrači WTO-a redovito održavaju rasprave o specifičnim trgovinskim problemima (engl. STC). Na navedenim raspravama najčešće se raspravlja o nacrtima zakona, propisa ili postupaka koji utječu na trgovinu. Prije stupanja na snagu, članice su dužne obavijestiti odbor o svim budućim mjerama koje stupaju na snagu. U osnovi, članice održavaju STC rasprave kako bi saznale više informacija o opsegu i provedbi međusobne regulative u svjetlu temeljnih obveza nadležnih odbora te kako bi poticale potencijalne učinke na trgovinu.

Slika 4 Specifični trgovinski problemi Republike Hrvatske i partnera (www.wto.org, 2022.), [pristupljeno: 15. svibnja 2022].

Priložena slika 3 prikazuje odnos Republike Hrvatske sa ostalim članicama WTO-a glede specifičnih trgovinskih problema. Iz navedenog, vidljivo je kako su na listi potencijalnih problema Republike Hrvatske sljedeće zemlje: Kanada, Sjedinjene Američke Države, Brazil, Argentina, Australija, Koreja i Novi Zeland. Također, vidljivo je kako su sljedeće zemlje izrazile zabrinutost za određene proizvode/usluge Republike Hrvatske: Europska Unija, Mađarska, Slovenija i Čile.

Republika Hrvatska u najvećoj mjeri reagirala je na problem Argentine koji se odnosi na uvozna ograničenja koja utječu na BSE-FREE zemlje. BSE-FREE zemlje su zemlje koje je Ministarstvo poljoprivrede, vode i okoliša priznalo da imaju zanemariv status rizika u trgovini hranom. Ministarstvo na temelju liste BSE-FREE zemalja u svrhu trgovine koja se odnosi na robu, osim govedine i proizvoda od govedine koji služe za ljudsku prehranu.

Osim navedenoga, još jedan problem na koji je Republika Hrvatska reagirala odnosi se na prijedlog Kanade o izmjeni Zakona o suzbijanju marketinga duhana usmjerenog na mlade“ (Zakon C-32 amandmana na Zakon o duhanu), koji je usvojio kanadski parlament u listopadu 2009 (www.wto.org, 2010.).

Navedeni Zakon s ciljem zaštite mladih od marketinških praksi koje potiču pušenje zabranjuje proizvodnju i prodaju cigareta koje sadrže određene vrste aroma i aditiva. Republika Hrvatska, kao i ostalih 20 članica protivilo se izmjenama Zakona prvenstveno jer bi navedeni Zakon zabranio proizvodnju i prodaju cigareta koje su napravljene od više vrsta duhana, a koje sadrže niz aroma i aditiva koji su Zakonom zabranjeni u Kanadi. Tom odlukom zapravo bi se narušio razvoj brojnih gospodarstava koji se bave proizvodnjom duhana. Naposljetku, Kanada je naglasila kako navedena promjena ne zabranjuje nijednu vrstu duhanskih proizvoda, već zabranjuje samo korištenje aditiva i aroma koji duhanske proizvode čine privlačnijima mladima.

Što se tiče članica koje su izrazile zabrinutost za probleme Republike Hrvatske, one se odnose na mjere uvoza živih životinja i mesnih proizvoda, ograničenja pri uvozu svinjetine, ograničenja na perad i proizvode od peradi te mjere u cestovnom prijevozu određene robe.

Između ostaloga, Republika Hrvatska sudjelovala je u sporu koji je Mađarska podnijela protiv nje. 9. srpnja 2003. godine Mađarska je zatražila proces savjetovanja s RH u vezi mjera koje utječu na uvoz živih životinja i mesnih proizvoda. Mađarska je na sporu tvrdila kako su mjere glede uvoza od Republike Hrvatske odrađene bez obavještenja SPS odbora, koji je zadužen za provedbu primjene sanitarnih i fitosanitarnih mjera. Mjera Republika Hrvatske borila se za sprječavanje širenja BSE bolesti¹ kod svih živih životinja i zabranjuje uvoz živih životinja, osim ako postoji restrikcija za hranjenje hranom koja sadrži životinjske bjelančevine unutar zemlje koja izvozi.

¹ Eng. skraćena BSE za Bovine spongiform encephalopathy poznato kao kravlje ludilo.

Shodno navedenome, Mađarska je zaključila kako se navedena mjera ne temeljni na znanstvenim dokazima koji se odnose na sprječavanje širenja BSE. Nakon 6 godina pregovora, Mađarska i Hrvatska 2009. godine obostrano su postigle dogovor za rješenje spora.

4.5. Održivi razvoj

Svjesni smo da je globalizacija tržišta donijela niz negativnih strana poput pustošenje nacionalnog kapitala zemalja u razvoju, izvoz prirodnih bogatstava, niže nadnice, niži doprinosi, nepostojanje kolektivnih pregovora, prodaja proizvoda koji su zabranjeni na domaćem tržištu u zemljama u razvoju, premještanje proizvodnje u zemlje s najnižim ekološkim standardima - maksimalno onečišćenje okoliša, crpljenje socijalnog kapitala kidanjem veza između obitelji i zajednice... Babić Krešić, I., (2015). Globalizacija, europeizacija i tranzicija – fenomeni današnjice i smjernice budućeg razvoja. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/218993> [pristupljeno: 12. lipnja 2022]. S obzirom da je onečišćenje okoliša problem koji muči cijeli svijet WTO je 2019. godine donio dokument naziva Obnova WTO-a za održivi globalni razvoj. Hrvatska kao članica WTO-a također je donijela Nacionalnu razvojne strategije (NN, 2021) koja se odnosi na razdoblje do 2030. godine. Služi za provedbu razvojnih politika Republike Hrvatske.

Komentirano [DC8]: Puni naziv izvora...kao u literaturi

Komentirano [MI9R8]: Dodan puni naziv

Vizija Hrvatske 2030. godine:

„Hrvatska je u 2030. godini konkurentna, inovativna i sigurna zemlja prepoznatljivog identiteta i kulture, zemlja očuvanih resursa, kvalitetnih životnih uvjeta i jednakih prilika za sve.“
(https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_02_13_230.html)

Veliki naglasak Strategije je na posljedica pandemije i potresa u 2020. godini. Kao osnovni cilj navode ubrzanje uključivog gospodarskog rasta, podizanje životni standard i omogućavanje uvjeta za kvalitetniji život. Sve se to misli ostvariti kroz četiri razvojna smjera:

- Održivo gospodarstvo i društvo
- Jačanje otpornosti na krize
- Zelena i digitalna tranzicija
- Ravnomjerni regionalni razvoj

Održiv razvoj Hrvatske usmjeren kroz 13 strateških ciljeva za postizanje makroekonomske stabilnosti.

Održivo gospodarstvo i društvo odnosi se na:

1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo
2. Obrazovani i zaposleni ljudi
3. Učinkovito i djelotvorno pravosuđe, javna uprava i upravljanje državnom imovinom
4. Globalna prepoznatljivost i jačanje međunarodnog položaja i uloge Hrvatske.

Jačanje otpornosti na krize strateški ciljevi:

5. Zdrav, aktivan i kvalitetan život
6. Demografska revitalizacija i bolji položaj obitelji
7. Sigurnost za stabilan razvoj.

Zelena i digitalna tranzicija:

8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost
9. Samodostatnost u hrani i razvoj bio gospodarstva
10. Održiva mobilnost
11. Digitalna tranzicija društva i gospodarstva.

te Ravnomjeran regionalni razvoj:

12. Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima
13. Jačanje regionalne konkurentnosti. (NN, 2021)

Slika 5 Razvojni prioriteta i strateški ciljevi NRS-a 2030. (https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_02_13_230.html), [pristupljeno: 10. lipnja 2022].

1. Rasprava

WTO je osnovan 01. siječnja 1995. godine nakon 47 godina postojanja GATT-a. Razlike između GATT-a i WTO-a je to što WTO je organizacija s jasno određenim ciljevima, načelima, strukturom i izvorima financiranja dok je GATT skup privremenih pravila s provizornom organizacijskom strukturom; WTO regulira trgovinu svim robama, uslugama i trgovinu vezanu uz prava intelektualnog vlasništva, dok je GATT regulirao i sadržavao pravila samo za trgovinu industrijskim proizvodima; WTO posjeduje mehanizme za precizno i institucionalizirano rješavanje sporova između članica GATT nije imao tako precizne i razrađene mehanizme za donošenje odluka.

Moglo bi se reći da je GATT prerastao u nest više, odnosno u instituciju kao što je WTO. WTO je proširena organizacija pa tako štiti usluge intelektualnog vlasništva, rješava trgovinske sporove te mu se odluke ne mogu stopirati. Sam sustav je naravno suvremeniji, brži je te automatiziraniji. Za vrijeme postojanja GATT-a jasno se vidjelo da postoji potreba za trgovinskom suradnjom između država diljem svijeta. WTO je nastavio tamo gdje je GATT stao. Smanjio je trgovinske ograničenja i pojačao trgovinu među zemljama članicama.

S međunarodnim udruživanjem kreće i globalizacija. Iako su joj prvi začetci vidljivi u Europi iza II svjetskog rata, a nakon osnivanja WTO-a svijet postepeno postaje globalno selo. Uz niz prednosti kao što su smanjenje udaljenosti, smanjenje barijera za trgovinu i investiranje, brisanje granica, spajanja gospodarstava globalizacija je donijela i niz nedostataka poput onečišćenje okoliša. Tako je WTO-u postao glavni cilj je postizanje održivog razvoja. Kroz održivi razvoj postavljeno je niz ciljeva koji se planiraju ostvariti do 2030. godine. Republika Hrvatska također ima svoj plan. Plan je da stabilnim makroekonomskim okruženjem, poveća gospodarski razvoj i životni standard te da se postigne socijalno pravedno društvo.

Nažalost, postavljeni planovi i ciljevi od strane WTO-a su velikom dijelom samo na papiru bilo da se radi o gospodarstvu ili o održivom razvoju. U nizu tema se na internetu, novinama ili stručnim člancima može pronaći kako WTO kao organizacija ne brine o „malima“ već štiti interese „velikih“. Ciljeve koje je postavila su nelogični i gotovo ne ostvarivi za manje razvijene zemlje.

Koncensusi koji se održavaju prije bitnijih rasprava, poznatiji kao Green room, nameću odluke slabije razvijenim zemljama. Na isti su samo pozvane visoko razvijene zemlje koje odlučuju u ime svih bez demokracije. Također svjetske krize kao što je pandemija COVIDA 19 ne ide u korist zacrtanim ciljevima WTO-a. Buja nezaposlenost i inflacija. Općenito je pad životnog standarda. Naravno na više sile WTO nije mogao utjecati, ali tako je nezadovoljstvo radom WTO-a postalo još veće.

Komentirano [DC10]: Preformulirati rečenicu

Komentirano [MI11R10]: Preformulirano.

Republici Hrvatskoj članstvo u WTO-u bilo je od velike važnosti i predstavljalo je jedan od prioritetnih ciljeva prilikom jačanja Hrvatske kao samostalne države. Samim time država se probila na međunarodnu trgovinu te joj je članstvo u WTO pomoglo u pristupu Europskoj uniji i CEFTI (srednjoeuropsku zonu slobodne trgovine) koje je bitno za nesmetani razvoj trgovinske politike u Republici Hrvatskoj.

Republika Hrvatska kao mala država nije u stanju biti sama te ovisiti o dobroj volji svake države za plasiranje svojih proizvoda. Članstvom u WTO su joj otvorena vrata za međunarodno tržište, slobodnu trgovinu i konkurentnost. Međutim Republika Hrvatska spada u također slabo razvijene zemlje. To znači da izvoz je kroz godine rastao ali uvoz je uvijek veći. WTO je također nametnula ciljeve koje Hrvatska nije u stanju u potpunosti ispuniti. Životni standard u Republici Hrvatskoj nije u porastu kao jednom od ciljeva WTO-a. Nezaposlenost je velika, porast cijena...sve suprotno ciljevima. Dok jedne članice ostvaruju ciljeve druge, a obično slabije razvijene, ne ispunjavaju i WTO ne pokazuje zabrinutost za tim. Samim ulaskom na međunarodno tržište u Hrvatsku su došli strani proizvođači. Prednost su strane investicije, mana je veliki broj jeftinijih proizvoda gdje je hrvatski proizvodi skuplji pa domaći proizvođači nisu konkurentni. Dakle, članstvo Hrvatskoj nije donijelo prednost. Iako, zanimljivo je gdje bi Hrvatska bila da nije član navedenih organizacija? Ne može se WTO kriviti za sve. Možda djeluje da smo prepuštani sami sebi, ali ipak smo dio svjetskih organizacija. Hrvatski proizvodi su prepoznati kao kvalitetni. Kada bi unaprijedili proizvodnju proizvodi bi bili jeftiniji. Tako bi postali konkurentniji jer se sada nalazimo na 59 mjestu konkurentnosti zemalja.

2. Zaključak

WTO je međunarodna organizacija koja se bavi globalnim pravilima trgovine između zemalja radi slobodnog izvršavanja svjetskih trgovinskih tokova. Jedan od ciljeva i zadataka WTO-a je liberalizacija trgovine, odnosno ukidanje carinskih prepreka te lakši pristup tržištima. Organizacija je nastala poslije GATT-a kao odgovor na potrebe suradnje država koje su se ranije pokazale. U teoriji ciljevi, načela i zadatci su dobro definirani, ali u praksi se to nije tako jednostavno pokazalo. Veći je problem zanemarivanja slabijih zemalja koje su također članice. 2020. godina je samo produbila nedostatke organizacije zbog nenadanih prekida opskrbnih lanaca, trgovine općenito, velikih poskupljenja i inflacije. Siromaštvo postaje veći problem mnogih zemalja. Ukoliko se zemljama u razvoju nastavi nametati obaveze o kojima one same ne odlučuju WTO-u prijetit krah.

Republika Hrvatska je članica WTO-a već 22 godine. Unatoč otvorenom tržištu i međunarodnoj suradnji istraživanjem se došlo do zaključka da nema značajne dobrobiti od WTO-a. Uvoz je veći od izvoza, životni standard se nije značajno povećao, veća konkurentnost nije zapažena. Svaka kriza je nova prijetnja gospodarstvu kako svjetskom tako i hrvatskom. WTO već godinama je više savjetodavno tijelo nego institucija koja je namijenjena. Sama nacionalna politika je spora u smislu bržeg angažmana oko usvajanja novih dokumentacija koje će pratiti akte na višim nivoima. Birokracijom Republika Hrvatska odbija strana ulaganja, zastarjelom proizvodnjom smanjuje konkurentnost. Dakle, članstvo nije donijelo velike prednosti, a i sama nacionalna politika je statična. Na gospodarski rast utječe i održivi razvoj. WTO posebno ističe ciljeve održivog razvoja. Većina ciljeva se odnosi na gospodarski rast. Održivi razvoj je prijeko potreban jer prema dr.sc. Ivani Gudelj ciljevi održivog razvoja su zapravo ciljevi zdravog razuma. Da bi se ostvarilo 17 ciljeva održivog razvoja potrebna je međusobna suradnja i partnerstvo. Održivi razvoj ni jedna organizacija ili država ne može postići sama. Potreban je ustrajan i integriran pristup svim promjenama kako bi se ostvarila što veća korist za društvo. WTO na održivi razvoj Republike Hrvatske ima indirektan učinak kroz međunarodnu suradnju. Da bi se do 2030. godine plan održivog razvoja ostvario kroz gospodarski razvoj, socijalni napredak i zaštitu okoliša WTO treba ambicioznije poduprijeti svoje članice.

Literatura

1. Andrijanić, I. Pavlović, D. (2021). *Međunarodna trgovina u globalnom okruženju*. Zagreb: Libertas.
2. Babić Krešić, I., (2015). Globalizacija, europeizacija i tranzicija – fenomeni današnjice i smjernice budućeg razvoja. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/218993> [pristupljeno: 12. lipnja 2022].
3. Barković, I. Lulić, M. (1999). *HRVATSKA I WTO: pravno-ekonomski aspekti*. Ekonomski vjesnik 1 i 2(12), pp. 81-88.
4. Božić, M. (1999). *WTO i hrvatska poljoprivreda*. Agronomski glasnik. <https://hrcak.srce.hr/clanak/186512> [pristupljeno: 10. svibnja 2022].
5. Brkić, L. (2001). GATT, WTO i (de) regulacija tržišnih financijskih usluga. *Politička misao*, 38(1), str. 98-111. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/24995> [pristupljeno: 12. svibnja 2022].
6. Europska unija, Hrvatska. Dostupno na: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles/croatia_hr [pristupljeno: 12. lipnja 2022].
7. Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, Održivi razvoj. Dostupno na: <https://www.fzoeu.hr/hr/odrzivi-razvoj> [pristupljeno: 11. lipnja 2022].
8. Galović, T. (2017). *Putevima krupnog kapitala i globalizacije*. [Online] Dostupno na: https://bib.irb.hr/datoteka/904799.Galovic_2017_e_izdanje.pdf. [pristupljeno: 15. svibnja 2022].
9. Gudelj, I. (2019). Ciljevi održivog razvoja - provedba na globalnoj razini i provedbeni status u Republici Hrvatskoj. *Hrvatske vode*, str. 245-249. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/330182>. [pristupljeno: 12. lipnja 2022].
10. Informativni članci o Europskoj uniji (2021). Europska unija i Svjetska trgovinska organizacija. Dostupno na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/161/europska-unija-i-svjetska-trgovinska-organizacija> [pristupljeno: 15. svibnja 2022].
11. Jones, K., (2009). Green room politics and the WTO's crisis of representation. . Dostupno na: <https://www.researchgate.net/publication/238336438> [pristupljeno: 10. lipnja 2022].
12. Matić, B. Lazibat, T. (2001). Od GATT do WTO. *Ekonomski vjesnik*, 52(5-6), str. 692-707. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/28746> [pristupljeno: 10. svibnja 2022].

13. Narodne novine, Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_02_13_230.html. [pristupljeno: 10. lipnja 2022].
14. Njegovec, H. (2020). Nuspojave koronavirusa na poduzetničku klimu u Hrvatskoj. Dostupno na: <https://poduzetnik.biz/novac/nuspojave-koronavirusa-na-poduzetnicku-klimu-u-hrvatskoj/> [pristupljeno: 15. svibnja 2022].
15. Radošević, D. (1999). HRVATSKA I WTO – Liberalizacija financijskih tržišta. *Privredna kretanja i ekonomska politika*, 9 (72) str. 46-77. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/19387> [pristupljeno: 10. svibnja 2022].
16. Rupčić, N. Utjecaj Svjetske Trgovinske Organizacije na razvoj zemalja u razvoju. *Ekonomski fakultet Rijeka*. [Online] Dostupno na: [file:///C:/Users/korisnik/Downloads/95593.Utjecaj svjetske trgovinske organizacije na razvoj malih i zemalja u razvoju.pdf](file:///C:/Users/korisnik/Downloads/95593.Utjecaj%20svjetske%20trgovinske%20organizacije%20na%20razvoj%20malih%20i%20zemalja%20u%20razvoju.pdf) [pristupljeno: 06. lipnja 2022].
17. Stiglitz E., J. Charlton, A. (2008). *Pravedna trgovina za sve*. Zagreb: Masmedia.
18. Vizjak, A. Vizjak M. (2015). Effects of the WTO and the TTIP agreement on the Croatian economy. *Ekonomski glasnik*, 28(2), str. 481-493. Dostupno na: [F](#) [pristupljeno: 12. svibnja 2022].
19. World Trade Organization (2022). Croatia and the WTO. Dostupno na: https://www.wto.org/english/thewto_e/countries_e/croatia_e.htm [pristupljeno: 07. svibnja 2022].
20. World Trade Organization (2022). WTO Stats. Dostupno na: <https://stats.wto.org/> [pristupljeno: 15. svibnja 2022].

Popis slika

Slika 1 WTO - zemlje članice (www.wto.org, 2022.)	8
Slika 2 Relativna veličina pristupnih članica WTO-a: globalni udio ukupnih iznosa, u % (izvor: The History and the Future of the World Trade Organization)	9
Slika 3 Izvoz Republike Hrvatske prema najvećim partnerima (www.wto.org, 2022.).....	27
Slika 4 Specifični trgovinski problemi Republike Hrvatske i partnera (www.wto.org, 2022.)....	28
Slika 5 Razvojni prioriteti i strateški ciljevi NRS-a 2030. (https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_02_13_230.html).....	31

Popis tablica

Tablica 1 Postotak promjene carinske stope prije i nakon ulaska u WTO	18
Tablica 2 Pregled izvoza Republike Hrvatske unutar WTO kroz godine.....	22
Tablica 3 Pregled uvoza Republike Hrvatske unutar WTO kroz godine.....	25